

budoucná. Prospěla by knížce úplná statistika náboženská naší republiky, jež snad nebyla připojena jen proto, že materiál nebyl tehdy uveřejněn. Učení Masarykovu a jeho náboženské osobnosti je věnována samostatná kapitola, rovněž Volné Myšlenky. Co autor píše o vlivu Masarykovu na tuto instituci, dále o jeho vlivu na náš protestantismus líče jednotlivé fáze vzájemného jich poměru, je, myslím, z nejbystřejších stránek knížky už pro jasnou rekapitulaci této historie nám mladším už neznámé. Pro úplnost zmiňuje se i o poválečném spiritismu, o němž soudí, že je v úpadku, o theosofickém hnutí, Swedenborgiánech, o proudech favorisujících indickou filosofii, již spojuje s kroužkem přátel O. Březiny, zmiňuje se o souvislosti buddhismu a našeho filosofického pantheismu a končí YMCou, YWCou a Obrodným hnutím studentským. Resumé Rádlovo: Zájem o náboženské otázky je velmi živý, ale jednostranný, neboť spojuje se téměř všeobecně s negací katolicismu, a to negací ze všech možných důvodů více než náboženských. Plodnou pro rozvoj na poli náboženském a vlastně nutnou považuje diskusi o principech s katolicismem a pantheismem rozšířeným u nás učením Marxovým. Jako třetí nutný bod uvádí boj proti nacionalismu, »který dusí v zárodku každé símě myšlenky náboženské«. Tento bod je jediným faux pas, s nímž nelze souhlasit. Vymyká se i z rámce knihy Rádlem samým určeného, neboť přesahuje »úlohu informátora«, s níž autor slibuje se v úvodu spokojiti.

V. V.

Dr. František Zeman: Kvantitní teorie peněz, její dogmatický vývoj a kritika. — Sběrka spisů právnických a národohospodářských, sv. XVII., Barvič a Novotný, Brno 1923, str. 158. — Autor probírá významnou teorii peněz a cen, která takřka od objevení Ameriky až po naše dny ovládá větším dílem myšlení národohospodářské, jsouc dlouho neotřeseným dogmatem lidstva v tomto oboru poznání. V části první (Dogmatický vývoj kvantitní teorie peněz) probírá autor všechny významnější teoretiky, kteří přispěli k vybudování a staletému vývoji kvantitní teorie, zachovávaje při tom správný střed mezi přílišnou stručností a podrobnou důkladností. Po vyličení každé teorie připojuje vhodně odstavec o rázu vyličené nauky, kde podává charakteristiku probraného teoretika co do problému, metody a výsledků, což dobře přispívá k jednotné linii dogmatické části knihy. Historický výklad počíná Jeanem Bodinem a Davanzatim, Bostichim, zakladatelem proslulé a pro kvantitní teorii směrodatné rovnice: všechny peníze rovnají se všem statkům a merkantilisty (Mun), zdržuje se důkladněji u teorie Lockeovy, zakladatele zákona o poptávce a nabídky a Humeovy, jenž rovnicí Davanzatiho nahradil vztahem funkcionálním (zvětšili-li se množství peněz, stoupnou ceny a naopak) a pokračuje pak přes fyziokraty a Adama Smitha k nauce Davida Ricarda, který první (za válek napoleonských) ocitl se před problémem nesměnitelných bankovek. Papirová měna dala vzniknouti novým formulacím kvantitní teorie v currency school a banking school. Vyvrcholením teorie bankovní jest již nauka našeho současníka Helffericha. Z nejuvěžších zastanců kvantitní teorie zahrnul autor do svých výkladů teorii Irvinga Fishera, který do směnného mechanismu vnesl nový pojem rychlosti oběhu peněz a Herzfeldera zavádějícího do nauky o penězích přírodovědecký princip energie a vůbec fysicko-matematické metody s výpočty z vyšší matematiky.

V druhé části knihy (Systematické znázornění kvantitní teorie) podává autor roztřídění formulací kvantitní teorie, při čemž prvou fází kvant. teorie jest formulace metalistická (v době kovových peněz a směnitelných bankovek), druhou formulace bankovní (od currencyové teorie po Helffericha), která se dívá na peníze už pod vlivem bankovek a cedulové banky a vsunuje mezi ceny a množství peněz diskontní úrok jako rozhodujícího činitele, třetí fází pak je úvěrová formulace (Fisher a Herzfelder) přihlížející i k nejmladší podobě peněz, t. j. peněz žirálních. — V podstatě však zůstává kvantitní teorie

táž. Celý její vývoj spočívá z větší části v tom, že strana peněz v rovnici byla přizpůsobována a komplikována podle daných, stále komplikovanějších peněžních poměrů skutečných. Strana zboží zůstala celkem zanedbávána. Autor charakterizuje pak neměnicí se jádro kvantitní teorie tak, že tato teorie »vysvětluje vznik cen z kvantitního poměru peněz a statků, předpokládajíc mezi nimi mechanickou příčinnou souvislost s vyloučením směňujícího subjektu«.

Třetí část obsahuje kritiku kvantitní teorie. V úvodě mluví autor o metodě a vytýká kvant. teorii její metodu přírodovědeckou, která po vymytí scholastické boží finality ovládla všechno myšlení vědecké i v oborech, kde je neupotřebitelná. Jako správnou národohospodářskou metodu staví proti ní autor — zák Englišův — metodu teleologickou a jako východisko její staví Englišův subjektivní postulát minima strasti. Na to podrobuje kritice jednotlivé prvky kvant. teorie: zákon o poptávce a nabídce s jeho povrchností induktivního úsudku, směnný mechanismus, vybudovaný na nesprávné směnné rovnici a peněžní teorii (materiální a formální) s jejím přírodovědeckým pojmem směnné hodnoty a neurčitým pojmem působivého množství peněz.

V posledním oddíle knihy (zkušenosti s kvantitní teorií za války a po válce) ukazuje autor na omyly, kterých se dopustili kvantitisté v praxi v době přítomné a nedávno minulé, zejména odůvodňuje známé Englišovo stanovisko k problému deflace.

Kvantitní teorie je velkolepou aplikací přírodovědecké metody na problémy národního hospodářství. Je to úmyslný pohled na jednání lidská bez lidí založený na víře, že na hospodářském jednání lidí možno odporovat přírodní zákony čistě zevně bez přihlídnutí k jejich vůli. Místo toho opíralo se myšlení národohospodářské o určitá schemata, která se stále jen vylepšovala, ale nikdy neodstranila. Jakmile však subjektivismus dovedl se podívat na peníze jinak než pouze na jeden druh zboží, ukázalo se, v čem a proč kvantitní teorie chybila a proč někdy docházela k výsledkům shodným se skutečností. — Kniha Zemanova znamená jeden článek boje nové školy proti odvěkému omylu. —r.

Prof. Dr. Josef Lukáš, »Dispositions légales concernant l'hygiène industrielle et prophylaxie sociale«, vydalo ministerstvo sociální péče, 1923. 8°, 24 str. Knížka tato jest informační brožurkou, pojednávající stručně o sociálním zákonodárství států vůbec, hlavně však sdružených ve Společnosti národů.

Dílko toto rozděleno jest myšlenkově na dvě části. V první části pojednává se o ustanoveních mírové smlouvy versailleské, kterými jest podmírně přijetí členů do Společnosti národů.

Část druhá seznamuje čtenáře stručně se zákony, které vydaly jednotlivé státy až dosud na poli sociálním, podobným způsobem, jako to činí časopis »Mezinárodního úřadu práce« v Ženevě »Informations sociales«. Jest litovati, že spisek tento nevyšel také v jazyce českém, poněvadž byl by přehlednou informativní příručkou ve věcech, o nichž dosud většinou bylo pojednáváno francouzsky.

Dr. Jindřich.

Dr. Miloslav Stieber: Dějiny soukromého práva v střední Evropě. Nástin. Kniha první: samostatný právní vývoj. Pr. 1923. Nákl. vlast. 8°, str. 141. — Když studijní řád z r. 1919 zavedl na právnické fakulty jako učebný předmět středoevropské právo, objevila se záhy jako učebná pomůcka jeho veřejnoprávní části práce prof. Kadlee, která ovšem pojímala pojem práva středoevropského značně širěji všímajíc si i vlivů západoevropských, kdežto pokud šlo o t. zv. právo soukromé, zůstalo dlouho při tradování disciplíny ve formě dřívějšího práva německého s přihlídnutím k jeho proměnám v zemích českých. Jestliže však v otázkách veřejnoprávních politické poměry a jich vývoj usnadňují syntésu, v soukromém právu není cesta tak snadná a nelze tak lehce dojít jednotného hlediska. Kromě toho nemáme vlastně teritoriálních zpracování, kromě německých a polských, což také nepřispívá k ulehčení vlastní práce.